

Ex Aquileia quoque per id tempus migratum a nonnullis aiunt ad Gradas aquas : Sed sub Athilæ reditum tum frequentissime ex agro totisque lit-
toribus in propinquas insulas itum : atque ita euenisse : ut Aquileienses
Gradum non procul a continenti locum aquis munitum occuparint . Ex
concordia profugi Caprulas : Altinates sex propinquas inter se insulas :
quas a portarum amissæ urbis nominibus Torcellum : Maiorbium : Buria-
num : Murianum : Constantiacum : & Amianum nuncupauere : Hæc
fere sunt quæ illi longiore sermone de origine urbis tradidere : Quibus ui-
deo cum cæteris qui de hac re commentarios scripsere in omnibus ferme
conuenire : nisi quod bis Hunnum Italiam ingressum suspicari uisi sunt : Ego
erroris illius eam puto fuisse causam : quod legerant quandoque Hunnicis
temporibus bis ex continenti in insulas migratum quod sine hostium in-
teruentu apparebat uix fieri potuisse : Sed quid nos de ea re sentiamus
non multo post declarabitur : nam hinc fere oritur illa de urbis origine
uariatio : ut alii alio tempore eam conditam scribant . Sunt quidem non
pauci qui anno salutis .CCCCXXI. iacta prima urbis fundamenta di-
cant : Quo tempore Hunnici belli fama coeptum sit in Italia trepidari : Nam
per id tempus aut certe non multo ante Hunnus Danubio superato Ma-
crinum Pannoniæ & Macedoniæ præfectum ingenti proelio uicit : Quo
successu elatus : ad occidentis Imperium euertendum animum adiecit : Re-
clamant alii in hanc opinionem tanquam ineptam : audentque affirmare sub
ipsum Aquileiæ ac reliquæ Venetiæ excidium urbem ipsam primo funda-
ri coepisse : quod aliquot inde interiectis annis accidisse manifeste constet :
Sed nihil prohibet nos credere ad primos huius belli motus nobilissimum
ac ditissimum quenque cum non parua necessariorum manu fugam præoc-
cupasse : atque his auctoribus coeptum esse ædificari in his locis quæ primo
tenuissent : Inde procedente tempore ubi hostis Italiam inuasisset : tum
frequentius undique in has insulas concursum coeptumque urgente necessita-
te passim loca inhabitari : atque ita factum ut diuersa credatur urbis Vene-
tæ origo : Nos uero ne quid confuse dicere uideamur : eorum sententiæ
libenter accedimus : qui ante Aquileiæ euerfionem Venetias conditas aiunt :
quod ipsum qua ratione sit factum ordine explicabo . Venetiarum urbis
origo quantum eorum lectione qui de re ipsa diligentius scripsere conse-
qui potuimus : in hunc ferme modum se habet : Quum iam Hunnici
belli terror Italiæ populos inuasisset : essetque omne Venetum nomen ut
periculo propius ita ob id uehementer sollicitum (uulgo enim ferebatur
Hunnos in Italiam moturos) eorum feritas : quæ plus quam Barbara in christia-
ni nominis uiros esse tradebatur effecit ut ex priscis Venetis qui circa Adria-
ticum sinum amoenissima loca incolebant : alii alias propinquas maris
insulas fuga occuparint : Fueruntque uiri illustres : ac mira præditi religio-
ne : a quibus fuga orta dicitur : De reliquis locis omnino non habeo quid
affirmem : Ex duabus clarissimis Venetiæ urbibus Aquileia Patauioque tum
primum migratum manifeste constat : ut Aquileiensium quidam eo tu-
multu Gradum cum liberis & preciosa suppellectile confugerint : Ex Pa-
tauio quoque non pauci : atque iidem clari se se in Riuumaltum receperint :
Fuerunt olim ea loca ubi nunc urbs ipsa residet insulæ quædam angustio-
res parum inter se distantes : quas placidissimi amnium meatus sinuoso
ambitu in mare decurrentium pelagi æstu alternante discriminabant : Incole-

Varia de
conditio-
ne Urbis
opinio

Primiurbis
conditores